

ΦΩΝΗ ΤΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ

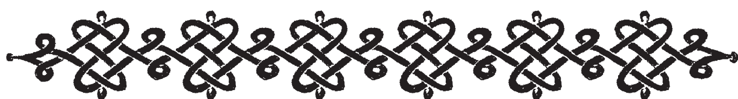
28

Ἁγίου Γρηγορίου
τοῦ Παλαμᾶ

Ο ΔΕΚΑΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΟΥ ΝΟΜΟΥ

ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΠΑΡΑΚΛΗΤΟΥ
ΩΡΩΠΟΣ ΑΤΤΙΚΗΣ

Πρόλογος

Ο ΑΓΙΟΣ Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς εἶναι ἕνας ἀπό τούς μεγαλύτερους πατέρες καί θεολόγους τῆς Ἐκκλησίας μας, ὁ μεγαλύτερος πάντως τῆς ὑστεροβυζαντινῆς ἐποχῆς, ὑπέρμαχος τῆς Ὀρθοδοξίας, ὑπερασπιστής τοῦ ἡσυχασμοῦ, ἀπολογητής τῆς νοερᾶς νήψεως καί προσευχῆς.

Γεννήθηκε στήν Κωνσταντινούπολη τό 1296 ἀπό γονεῖς εὔπορους, μορφωμένους καί εὐσεβεῖς. Διαθέτοντας σπάνια ὀξύνοια, ἔγινε νεότατος κάτοχος τόσο τῆς «κατά κόσμον» φιλοσοφίας ὅσο καί τῆς «κατά Χριστόν»· τῆς πρώτης, φοιτώντας στό πανεπιστήμιο τῆς Βασιλεύουσας, πού διευθυνόταν τότε ἀπό τόν διάσημο φιλόσοφο Θεόδωρο Μετοχίτη (1270-1331)· καί τῆς δεύτερης, μαθητεύοντας στόν θεόσοφο μητροπολίτη Φιλαδελφείας Θεόληπτο (περ. 1250-1325), ἀπό τόν ὁποῖο μυήθηκε στή νοερά προσευχή. Μόλις εἰκοσάχρονος ἐγκατέλειψε τόν κόσμο καί ἀκολούθησε τόν μοναχικό βίο. Μόνασε στό ὄρος Παπίκιο, στή Θράκη, σέ διάφορους τόπους τοῦ Ἄθωνα, στή σκήτη τῆς Βέροιας καί, τέλος, πάλι στόν Ἄθωνα, στό λαυριωτικό ἡσυχαστήριο τοῦ Ἁγίου Σάββα. Ἐδῶ ἔφτασε σέ ὕψη ἁγιότητος καί ἔλαβε ἀπό τήν Κυρία Θεοτόκο τό χάρισμα τῆς θεολογίας. Γιά μικρό χρονικό διάστημα, γύρω στά 1335, μέ ἀπόφαση τῆς συνάξεως τοῦ Ὄρους, διετέλεσε ἡγούμενος τῆς μονῆς Ἐσφιγμένου.

Ἀπό τό ἁγιορείτικο ἀσκητήριό του ὁ ἅγιος Γρηγόριος κλήθηκε νά ὑπερασπιστεῖ τήν Ὀρθοδοξία, καί μάλιστα τήν ἡσυχαστική της παράδοση, πού πολεμήθηκε

σκληρά ἀπό τόν ὑπερφίαλο λατινόφρονα μοναχό Βαρλαάμ τόν Καλαβρό (περ. 1290-1350) καί τούς ὁμόφρονές του Γρηγόριο Ἀκίνδυνο (περ. 1300-1350), Νικηφόρο Γρηγορᾶ (1296-1360) κ.ἄ. Γιά τό σκοπό αὐτό ἔγραψε δύο ἀποδεικτικούς λόγους Περί ἐκπορεύσεως τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, τρεῖς τριάδες λόγων Ὑπέρ τῶν ἱερῶς ἡσυχαζόντων, μέ τούς ὁποίους ἀντικρούει τίς βαρλααμικές κατηγορίες ἐναντίον τῶν ἡσυχαστῶν, τόν περίφημο Ἁγιορειτικό Τόμο, στόν ὁποῖο γίνεται μιά συνοπτική ἔκθεση τῆς ἡσυχαστικῆς διδασκαλίας γιά τό ἄκτιστο θεῖο φῶς καί τή μέθεξή του ἀπό τούς ἁγίους, καί πολλά ἄλλα.

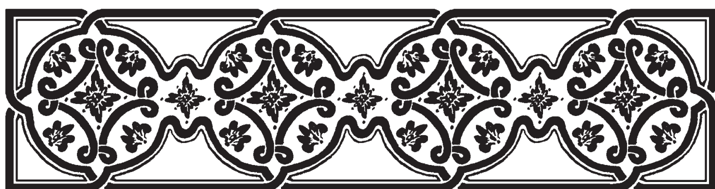
Ἡ δογματική διδασκαλία τοῦ ἱεροῦ Παλαμᾶ, πού ἀνακεφαλαιώνει ὁλόκληρη τήν ὀρθόδοξη θεολογική παράδοση, ἐπικυρώθηκε ἀπό τέσσερις συνόδους στήν Κωνσταντινούπολη (μία τό 1341, μία τό 1347 καί δύο τό 1351).

Ἡ ἀρετή καί ἡ προσφορά του στήν Ἐκκλησία τόν ἔφεραν, τό 1347, στόν ἀρχιεπισκοπικό θρόνο τῆς Θεσσαλονίκης, ὅπου ἔλαμψε μέ τήν ἁγιότητα, τά θαύματα καί τήν ποιμαντική του δράση, λαμπρά δείγματα τῆς ὁποίας εἶναι οἱ ὑπέροχες ὁμιλίες του.

Κοιμήθηκε στίς 14 Νοεμβρίου τοῦ 1359. Λίγο ἀργότερα, τό 1368, ἀνακηρύχθηκε ἅγιος μέ συνοδική πράξη.

Ἐκτός ἀπό δογματικά ἔργα, ὁ ἅγιος Γρηγόριος ἔγραψε καί ἀξιόλογα ἐποικοδομητικά. Ἕνα ἀπ' αὐτά, μικρό ἀλλά ἐξαιρετικά ὠφέλιμο, εἶναι ὁ Δεκάλογος τῆς κατά Χριστόν νομοθεσίας, πού ἀκολουθεῖ σέ νεοελληνική ἀπόδοση. Ὁ ἱερός συγγραφέας ἀναμορφώνει τόν μωσαϊκό δεκάλογο σύμφωνα μέ τήν εὐαγγελική καί ἁγιοπατερική διδασκαλία, ὁδηγώντας θαυμάσια τόν ἀναγνώστη ἀπό τήν Παλαιά Διαθήκη στήν Καινή, ἀπό τόν ἀτελή νόμο τῶν προφητῶν στόν τέλειο νόμο τοῦ Χριστοῦ, ἀπό τό γράμμα, πού ὁδηγεῖ στό θάνατο, στό Πνεῦμα, πού δίνει ζωή (Β΄ Κορ. 3:6).

ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΠΑΡΑΚΛΗΤΟΥ

Ὁ δεκάλογος τοῦ χριστιανικοῦ νόμου

1 **Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν, Κύριος εἷς ἐστιν.**

Ὁ Κύριος, ὁ Θεός σου, εἶναι ἕνας Κύριος (Δευτ. 6:4), πού ἀναγνωρίζεται ὡς Πατέρας, Υἱός καί Ἅγιο Πνεῦμα. Ὁ Πατέρας εἶναι ἀγέννητος. Ὁ Υἱός ἔχει γεννηθεῖ ἀπό τόν Πατέρα ἀνάρχως, ἀχρόνως καί ἀπαθῶς, ὡς Λόγος, καί ἔχει ὀνομαστεῖ Χριστός, ἐπειδή ἔχρισε ἀπό τόν ἑαυτό Του τήν ἀνθρώπινη φύση πού πῆρε ἀπό μᾶς. Τό Ἅγιο Πνεῦμα προέρχεται ἀπό τόν Πατέρα, ὄχι ὅμως μέ γέννηση, ἀλλά μέ ἐκπόρευση. Αὐτός εἶναι ὁ μόνος Θεός, Αὐτός εἶναι ὁ ἀληθινός Θεός, ὁ ἕνας Κύριος σέ τρεῖς ὑποστάσεις, πού δέν διαιρεῖται ὡς πρός τή φύση, τή βουλή, τή δόξα, τή δύναμη, τήν ἐνέργεια καί ὅλα τά γνωρίσματα τῆς θεότητος.

Αὐτόν, τόν ἕνα Τριαδικό Θεό, μόνο θ' ἀγαπήσεις καί Αὐτόν μόνο θά λατρέψεις μ' ὅλη τή διάνοιά σου καί μ' ὅλη τήν καρδιά σου καί μ' ὅλη τή δύναμή σου. Καί θά εἶναι τά λόγια Του καί τά προστάγματά Του μέσα στήν καρδιά σου, γιά νά τά πράττεις καί νά τά μελετᾶς καί νά τά λές ὅταν κάθεσαι, ὅταν βαδίζεις, ὅταν βρίσκεσαι στό κρεβάτι, ὅταν σηκώνεσαι. Νά θυμᾶσαι ἀδιάκοπα τόν Κύριο, τό Θεό σου. Αὐτόν μονάχα νά φοβᾶσαι. Μήτ' Ἐκεῖνον μήτε τίς ἐντολές Του νά λησμο-

νήσεις. Ἔτσι θά σοῦ δώσει δύναμη νά κάνεις τό θέλημά Του. Γιατί δέν ζητάει ἀπό σένα τίποτ᾽ ἄλλο, παρά νά Τοῦ εἶσαι ἀφοσιωμένος καί νά Τόν ἀγαπᾶς καί νά βαδίζεις στούς δρόμους ὅλων τῶν ἐντολῶν Του. Αὐτός εἶναι τό καύχημά σου καί Αὐτός ὁ Θεός σου.

Μαθαίνοντας πώς οἱ ὑπερκόσμιοι ἄγγελοι εἶναι ἀπαθεῖς καί ἀόρατοι καί πώς ὁ διάβολος, πού ξέπεσε ἀπό τόν οὐρανό, εἶναι πολύ κακός, σοφός, δυνατός καί πολυμήχανος στό νά πλανάει τόν ἄνθρωπο, μή νομίσεις πώς εἶναι κανένας τους ὁμότιμος μέ τό Θεό. Βλέποντας, ἐπίσης, τό μέγεθος τοῦ οὐρανοῦ καί τήν κινητική του πολυπλοκότητα, τή λαμπρότητα τοῦ ἥλιου, τή φωτεινότητα τῆς σελήνης, τήν καθαρότητα τῶν ἄλλων ἄστρων, τήν εὐχρηστία τοῦ ἀέρα στήν ἀναπνοή, τόν πλοῦτο τῶν προϊόντων τῆς γῆς καί τῆς θάλασσας, μή θεοποιήσεις κανένα ἀπ᾽ αὐτά. Ὅλα εἶναι κτίσματα τοῦ μόνου Θεοῦ ὑποταγμένα σ᾽ Αὐτόν, πού τά δημιούργησε ἀπό τό μηδέν μέ τό λόγο Του. «Αὐτός εἶπε κι ἔγιναν, Αὐτός πρόσταξε καί δημιουργήθηκαν» (Ψαλμ. 32:9). Μόνο Αὐτόν, λοιπόν, τόν Κύριο καί Δημιουργό τοῦ σύμπαντος, θά δοξάσεις ὡς Θεό, σ᾽ Αὐτόν θά προσκολληθεῖς μέ ἀγάπη καί σ᾽ Αὐτόν θά μετανοεῖς μέρα-νύχτα γιά τά ἑκούσια καί ἀκούσια ἁμαρτήματά σου. Γιατί Αὐτός εἶναι σπλαχνικός καί ἐλεήμων, μακρόθυμος καί πολυέλεος καί ἀγαθοποιός αἰώνιος. Αὐτός ἔχει ὑποσχεθεῖ καί δίνει τήν οὐράνια καί ἀδιάδοχη βασιλεία, τόν ἀνώδυνο βίο, τήν ἀθάνατη ζωή καί τό ἀνέσπερο φῶς, γιά νά τ᾽ ἀπολαμβάνουν ὅσοι Τόν σέβονται, Τόν προσκυνοῦν, Τόν ἀγαποῦν καί τηροῦν τίς ἐντολές Του.

Ἀλλά ὁ ἴδιος εἶναι καί Θεός ζηλωτής καί κριτής δίκαιος καί ἐκδικητής φρικτός. Στούς ἀσεβεῖς καί ἀνυπάκουους, πού παραβαίνουν τά προστάγματά Του, ἐπιβάλλει κόλαση αἰώνια, φωτιά ἄσβεστη, ὀδύνη ἀκατάπαυστη, θλίψη ἀπαρηγόρητη, χώρα σκοτεινή καί στενάχωρη, πού ἑτοίμασε γιά τόν πρῶτο πονηρό ἀποστάτη, τό διάβολο, καί γιά ὅλους ὅσοι πλανήθηκαν

ἀπ᾽ αὐτόν καί τόν ἀκολούθησαν, ἀφοῦ ἀρνήθηκαν τόν Πλάστη τους μέ τά ἔργα, τά λόγια καί τίς σκέψεις τους.

2 **Οὐ ποιήσεις σεαυτῷ εἴδωλον, οὐδὲ παντὸς ὁμοίωμα...**

Μήν κατασκευάσεις ποτέ ὁμοίωμα κάποιου ἀπ᾽ ὅσα εἶναι πάνω στόν οὐρανό καί κάτω στή γῆ καί μέσα στά νερά, γιά νά τά λατρεύεις καί νά τά δοξάζεις σάν θεούς (Ἐξ. 20:4-5). Γιατί ὅλα αὐτά εἶναι κτίσματα τοῦ μόνου Θεοῦ, πού στούς στερνούς καιρούς, ἀφοῦ σαρκώθηκε σέ παρθενική μήτρα, φανερώθηκε στή γῆ καί συναναστράφηκε τούς ἀνθρώπους. Καί ἀφοῦ ἔπαθε καί πέθανε καί ἀναστήθηκε γιά τή σωτηρία τῶν ἀνθρώπων, ἀνέβηκε μέ τό σῶμα Του στούς οὐρανούς καί κάθησε ψηλά, στά δεξιά τοῦ παντοδύναμου Θεοῦ. Μ᾽ αὐτό τό σῶμα θά ἔρθει πάλι μέ δόξα, γιά νά κρίνει ζωντανούς καί νεκρούς.

Ἀπό ἀγάπη, λοιπόν, σ᾽ Ἐκεῖνον, πού ἔγινε ἄνθρωπος γιά τή σωτηρία μας, θά κάνεις τήν εἰκόνα Του. Καί μέσω τῆς εἰκόνας θά θυμᾶσαι καί θά προσκυνᾶς Ἐκεῖνον. Μέσω τῆς εἰκόνας θά ὑψώνεις τό νοῦ σου στό προσκυνητό σῶμα τοῦ Σωτήρα, πού κάθεται στά δεξιά τοῦ Πατέρα, στόν οὐρανό. Θά κάνεις ἐπίσης καί τῶν ἁγίων τίς εἰκόνες καί θά τίς προσκυνᾶς κι αὐτές – ὄχι σάν θεούς, γιατί εἶναι ἀπαγορευμένο, ἀλλά γιά τή σχέση σου μαζί τους καί γιά τή διάθεσή σου ἀπέναντί τους καί γιά τή μεγάλη τιμή πού τούς πρέπει – ἐνῶ ὁ νοῦς σου καί πάλι θά πηγαίνει σ᾽ ἐκείνους μέσ᾽ ἀπό τίς εἰκόνες. Ἔτσι ἔκανε καί ὁ Μωυσῆς: Ἔφτιαξε τίς εἰκόνες τῶν Χερουβείμ καί τίς ἔβαλε μέσα στά Ἅγια τῶν Ἁγίων γιά νά δοξάσει ὄχι τά κτίσματα, ἀλλά μέσω αὐτῶν τόν κτίστη τοῦ κόσμου Θεό (Ἐξ. 25:17-19).

Κι ἐσύ, λοιπόν, δέν θά θεοποιήσεις τίς εἰκόνες τοῦ Χριστοῦ καί τῶν ἁγίων, ἀλλά μέσω αὐτῶν θά προσκυνᾶς Ἐκεῖνον, πού, ἀφοῦ πρῶτα μᾶς ἔπλασε κατ᾽ εἰκόνα Του, ὕστερα εὐδόκησε ἀπό ἄφατη φιλανθρω-

πία νά πάρει ὁ ἴδιος τήν ἀνθρώπινη εἰκόνα Του καί νά γίνει περιγραπτός σύμφωνα μ' αὐτήν. Καί δέν θά προσκυνήσεις μόνο τήν εἰκόνα τοῦ Κυρίου, ἀλλά καί τόν τύπο τοῦ σταυροῦ Του. Γιατί εἶναι σημεῖο πανίσχυρο καί τρόπαιο τοῦ Χριστοῦ κατά τοῦ διαβόλου καί ὅλης τῆς δαιμονικῆς παρατάξεως. Γι' αὐτό τούς πιάνει φρίκη καί τρέπονται σέ φυγή, ὅταν βλέπουν νά γίνεται τό σημεῖο τοῦ σταυροῦ. Καί πρίν τή Σταύρωση ἀκόμα, ὁ τύπος τοῦ σταυροῦ δοξάστηκε πολύ ἀπό τούς προφῆτες καί ἔκανε μεγάλα θαύματα. Ἀλλά καί στή δευτέρα παρουσία τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ, πού καρφώθηκε στό σταυρό καί πού θά ἔρθει γιά νά κρίνει ζωντανούς καί νεκρούς, θά προπορεύεται αὐτό τό μεγάλο καί φοβερό σημεῖο Του μέ δύναμη καί λαμπρότητα πολλή. Δόξασε, λοιπόν, τώρα τό σταυρό, γιά νά τόν ἀτενίσεις τότε μέ θάρρος καί νά δοξαστεῖς μαζί του.

Θά προσκυνήσεις καί τίς εἰκόνες τῶν ἁγίων, ἐπειδή αὐτοί συσταυρώθηκαν μέ τόν Κύριο, κάνοντας στό πρόσωπό σου τό σημεῖο τοῦ σταυροῦ καί φέρνοντας στό νοῦ σου τή συμμετοχή τους στά παθήματα τοῦ Χριστοῦ. Θά προσκυνήσεις, ἐπίσης, καί τά ἅγια σκηνώματά τους καί κάθε λείψανο τῶν ὀστῶν τους, γιατί δέν χωρίστηκε ἀπ' αὐτά ἡ χάρη τοῦ Θεοῦ, ὅπως ἀκριβῶς δέν χωρίστηκε ἡ θεότητα ἀπό τό προσκυνητό σῶμα τοῦ Χριστοῦ κατά τόν ζωοποιό Του θάνατο.

Κάνοντας ἔτσι καί δοξάζοντας ἐκείνους πού δόξασαν τό Θεό, γιατί φάνηκαν μέ τά ἔργα τους τέλειοι στήν ἀγάπη Του, θά δοξαστεῖς κι ἐσύ μαζί τους ἀπό τό Θεό καί θά ψάλλεις μαζί μέ τόν Δαβίδ: «Πάρα πολύ τίμησα τούς φίλους Σου, Θεέ μου» (Ψαλμ. 138:17).

3 **Οὐ λήψει τὸ ὄνομα Κυρίου τοῦ Θεοῦ σου ἐπὶ ματαίῳ.**

Δέν θά χρησιμοποιήσεις μάταια τό ὄνομα τοῦ Κυρίου καί Θεοῦ σου (Ἐξ. 20:7), κάνοντας ψεύτικο ὅρκο γιά ὁποιοδήποτε γήινο πράγμα ἀπό φόβο ἀν-

θρώπου ἤ ἀπό ντροπή ἤ γιά δικό σου κέρδος. Γιατί ἡ ἐπιορκία εἶναι ἄρνηση τοῦ Θεοῦ.

Νά μήν ὁρκίζεσαι, λοιπόν, καθόλου. Ν' ἀποφεύγεις τελείως τόν ὅρκο, γιατί ἀπό τόν ὅρκο ἔρχεται ἡ ἐπιορκία, πού ἀποξενώνει τόν ἄνθρωπο ἀπό τό Θεό καί κατατάσσει τόν ἐπίορκο μέ τούς παρανόμους. Ἄν λές παντοτινά τήν ἀλήθεια, θά σέ πιστεύουν ὅπως ἄν ἔπαιρνες ὅρκο.

Κι ἄν ποτέ συμβεῖ νά ὁρκιστεῖς – πράγμα πού πρέπει νά ἀπεύχεσαι –, ἐφόσον μέν πρόκειται γιά κάτι σύμφωνο μέ τόν θεῖο νόμο, θά τό ἐκτελέσεις ὡς νόμιμο, ἀλλά θά θεωρήσεις φταίχτη τόν ἑαυτό σου γιά τήν ὁρκοδοσία, καί μέ ἐλεημοσύνη, ἱκεσία, πένθος καί κακοπάθεια τοῦ σώματος θά ζητήσεις τό ἔλεος τοῦ Χριστοῦ, πού εἶπε νά μήν ὁρκίζεσαι διόλου (Ματθ. 5:34)· ἄν πάλι ὁρκίστηκες γιά κάτι παράνομο, πρόσεξε μήν τυχόν τό ἐκτελέσεις, ἐπειδή πῆρες ὅρκο, γιά νά μή σέ κατατάξει ὁ Θεός μέ τόν προφητοκτόνο Ἡρώδη, πού, γιά νά μήν ἀθετήσει τόν ὅρκο του, ἀποκεφάλισε τόν Τίμιο Πρόδρομο (Ματθ. 14:7-12). Ἀθέτησε καλύτερα τόν παράνομο ἐκεῖνο ὅρκο, βάλε νόμο στόν ἑαυτό σου νά μήν ὁρκιστεῖς ποτέ πιά καί ζήτα τό ἔλεος τοῦ Θεοῦ, χρησιμοποιώντας πιό ἐπίπονα τά παραπάνω φάρμακα μαζί μέ δάκρυα.

4 Μνήσθητι τὴν ἡμέραν τῶν σαββάτων ἁγιάζειν αὐτήν.

Μία ἡμέρα τῆς ἑβδομάδας ὀνομάζεται Κυριακή, ἐπειδή εἶναι ἀφιερωμένη στόν Κύριο, πού ἀναστήθηκε ἀπό τούς νεκρούς αὐτή τήν ἡμέρα, δείχνοντας καί πιστοποιώντας ἀπό πρίν τήν ἀνάσταση ὅλων τῶν ἀνθρώπων, ὁπότε θά σταματήσει κάθε γήινο ἔργο.

Τήν Κυριακή, λοιπόν, θά τήν ἀφιερώσεις στό Θεό (Ἐξ. 20:8). Δέν θά κάνεις καμιά βιοτική ἐργασία, ἐκτός ἀπό τίς ἀναγκαῖες. Καί αὐτούς πού ἐργάζονται γιά σένα ἤ μένουν μαζί σου, θά τούς ἀφήσεις ν' ἀναπαυ-

θοῦν, γιά νά δοξάσετε ὅλοι μαζί Ἐκεῖνον πού μᾶς ἀγόρασε μέ τό θάνατό Του καί ἀναστήθηκε, ἀνασταίνοντας μαζί Του καί τήν ἀνθρώπινη φύση μας.

Θά φέρεις στό νοῦ σου τή μέλλουσα ζωή, θά μελετήσεις ὅλες τίς ἐντολές καί τούς νόμους τοῦ Κυρίου, θά ἐξετάσεις τόν ἑαυτό σου, μήν τυχόν ἔχεις παραβεῖ ἤ παραλείψει κάτι, καί θά τόν διορθώσεις σέ ὅλα.

Τήν ἡμέρα αὐτή, ἐπίσης, θά πᾶς στό ναό τοῦ Θεοῦ, θά πάρεις μέρος στή λατρευτική σύναξη καί θά κοινωνήσεις μέ εἰλικρινή πίστη καί ἀκατάκριτη συνείδηση τό ἅγιο Σῶμα καί Αἷμα τοῦ Χριστοῦ. Καί θά βάλεις ἀρχή μιᾶς ζωῆς πιό ἅγιας, ἀνακαινίζοντας τόν ἑαυτό σου καί ἑτοιμάζοντάς τον γιά τήν ὑποδοχή τῶν μελλοντικῶν αἰώνιων ἀγαθῶν.

Γιά χάρη αὐτῶν τῶν ἀγαθῶν, οὔτε τίς ἄλλες ἡμέρες θά κάνεις κατάχρηση τῶν γήινων πραγμάτων καί φροντίδων. Τήν Κυριακή, ὅμως, ἐπειδή θά εἶσαι ἀφοσιωμένος στό Θεό, θά τ' ἀποφεύγεις ὅλα, ἐκτός ἀπό τά ἀπολύτως ἀναγκαῖα, χωρίς τά ὁποῖα εἶναι ἀδύνατο νά ζήσεις. Κι ἔτσι, ἔχοντας τό Θεό καταφύγιό σου, οὔτε θά πᾶς πουθενά, οὔτε τή φωτιά τῶν παθῶν θ' ἀνάψεις, οὔτε τό φορτίο τῆς ἁμαρτίας θά σηκώσεις.

Τήν «ἡμέρα τῶν σαββάτων» (Ἐξ. 20:8), λοιπόν, τήν Κυριακή, θά τήν ἀφιερώσεις στό Θεό, σαββατίζοντας μέ τήν ἀπραξία τῶν κακῶν, ἀπέχοντας δηλαδή ἀπό καθετί κακό. Στίς Κυριακές νά προσθέσεις καί τίς καθιερωμένες μεγάλες ἑορτές, τά ἴδια κάνοντας καί ἀπό τά ἴδια ἀπέχοντας.

5 **Τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου...**

Τίμα τόν πατέρα σου καί τή μητέρα σου (Ἐξ. 20:12), γιατί μέσω αὐτῶν σ' ἔφερε στή ζωή ὁ Θεός καί αὐτοί, μετά τό Θεό, εἶναι αἴτιοι γιά τό ὅτι ὑπάρχεις. Κι ἐσύ, λοιπόν, μετά τό Θεό, αὐτούς θά τιμήσεις καί θ' ἀγαπήσεις, ἐφόσον, βεβαίως, ἡ ἀγάπη σου σ' ἐκείνους συντελεῖ στό ν' ἀγαπήσεις τό Θεό. Ἄν, ὅμως, δέν συ-

ντελεῖ, φεύγα ἀπό κοντά τους ἀμέσως. Ἄν, ἐπιπλέον, σοῦ εἶναι καί ἐμπόδιο, καί μάλιστα στήν ἀληθινή καί σωτήρια πίστη, ἐπειδή ἔχουν ἄλλη πίστη, δέν θά φύγεις μονάχα, ἀλλά καί θ’ ἀπαρνηθεῖς καί αὐτούς καί ὅλους, μ’ ὅσους ἔχεις συγγένεια ἤ φιλία ἤ ἄλλη σχέση, καί τά ἴδια σου τά μέλη καί τίς ἐπιθυμίες τους καί τό σῶμα σου ὁλόκληρο καί τήν διά τοῦ σώματος σχέση σου μέ τά πάθη. Γιατί ὁ Χριστός εἶπε: «Ὅποιος δέν ἀπαρνιέται τόν πατέρα του καί τή μητέρα του, τή γυναίκα του καί τά παιδιά του, τούς ἀδελφούς καί τίς ἀδελφές του, ἀκόμα καί τήν ἴδια του τή ζωή, καί δέν σηκώνει τό σταυρό του καί δέν μέ ἀκολουθεῖ, δέν εἶναι ἄξιος γιά μαθητής μου» (πρβλ. Λουκ. 14:26-27· Ματθ. 10:37).

Αὐτά γιά τούς σαρκικούς γονεῖς, τούς ἀδελφούς καί τούς φίλους. Ἐκείνους, ὅμως, πού ἔχουν τήν ἴδια πίστη μ’ ἐσένα καί δέν σ’ ἐμποδίζουν ἀπό τή σωτηρία, καί θά τούς τιμήσεις καί θά τούς ἀγαπήσεις.

Κι ἄν πρέπει νά τιμᾶς ἔτσι τούς σαρκικούς γονεῖς σου, πόσο περισσότερο πρέπει νά τιμήσεις καί ν’ ἀγαπήσεις τούς πνευματικούς σου πατέρες; Αὐτοί σέ μετέφεραν ἀπό τήν ἁπλή βιολογική ζωή στήν πνευματική ζωή τῆς ἀρετῆς· σοῦ μετέδωσαν τό φωτισμό τῆς γνώσεως· σοῦ δίδαξαν τήν ἀλήθεια· σέ ἀναγέννησαν μέ τό λουτρό τῆς παλιγγενεσίας· ἔβαλαν μέσα σου τήν ἐλπίδα τῆς ἀναστάσεως, τῆς ἀθανασίας καί τῆς οὐράνιας βασιλείας· σ’ ἔκαναν, ἀπό ἀνάξιο, ἄξιο τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν καί, ἀπό ἐπίγειο, οὐράνιο καί, ἀπό πρόσκαιρο, αἰώνιο καί γιό καί μαθητή ὄχι ἀνθρώπου, ἀλλά τοῦ θεανθρώπου Ἰησοῦ Χριστοῦ, πού σοῦ χάρισε τό Πνεῦμα, τό ὁποῖο κάνει τούς ἀνθρώπους παιδιά τοῦ Θεοῦ, καί πού εἶπε: «Μήν ὀνομάσετε κανέναν πατέρα ἤ ἀρχηγό σας στή γῆ, γιατί ἕνας εἶναι ὁ πατέρας καί ὁ ἀρχηγός σας, ὁ Χριστός» (πρβλ. Ματθ. 23:9-10).

Ὀφείλεις, λοιπόν, κάθε τιμή καί ἀγάπη στούς πνευματικούς σου πατέρες, γιατί ἡ τιμή, πού ἀπονέμεις σ’

αὐτούς, ἀναφέρεται στό Χριστό, στό Πανάγιο Πνεῦμα, πού σ' ἔκανε παιδί τοῦ Θεοῦ, καί στόν ἐπουράνιο Πατέρα, πού δίνει ζωή καί ὕπαρξη σ' ὅλα τά ὄντα, οὐράνια καί ἐπίγεια. Θά φροντίσεις, μάλιστα, νά ἔχεις σ' ὅλη σου τή ζωή πνευματικό πατέρα, γιά νά τοῦ ἐξομολογεῖσαι κάθε ἁμαρτία καί κάθε λογισμό σου, καί νά παίρνεις ἀπ' αὐτόν τή θεραπεία καί τήν ἄφεση.

Στούς πνευματικούς πατέρες ἔχει δοθεῖ ἡ ἐξουσία νά συγχωροῦν ἤ νά μή συγχωροῦν τίς ψυχές. Καί ὅ,τι κρατήσουν ἀσυγχώρητο στή γῆ, θά εἶναι ἀσυγχώρητο καί στόν οὐρανό, ἐνῶ ὅ,τι συγχωρήσουν στή γῆ, θά εἶναι συγχωρημένο καί στόν οὐρανό. Αὐτή τή χάρη καί τή δύναμη ἔλαβαν ἀπό τό Χριστό. Γι' αὐτό θά ὑπακοῦς σ' αὐτούς χωρίς καμιάν ἀντιλογία, γιά νά μήν ὁδηγήσεις τήν ψυχή σου στήν ἀπώλεια. Γιατί ἄν θανατωνόταν σύμφωνα μέ τόν μωσαϊκό νόμο, ὅποιος ἀντιμιλοῦσε στούς σαρκικούς γονεῖς του, καί μάλιστα σέ πράγματα πού δέν ἀπαγόρευε ὁ νόμος τοῦ Θεοῦ, πῶς εἶναι δυνατό νά μή διώχνει τό Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ μακριά του καί νά μή χάνει τήν ψυχή του ὅποιος ἀντιμιλάει στούς πνευματικούς του πατέρες; Γι' αὐτό, ὥς τό τέλος τῆς ζωῆς σου, καί νά τούς συμβουλεύεσαι καί νά τούς ὑπακοῦς, γιά νά σωθεῖ ἡ ψυχή σου καί νά γίνεις κληρονόμος τῶν αἰώνιων καί ἄφθαρτων ἀγαθῶν.

6 **Οὐ μοιχεύσεις.**

Δέν θά μοιχεύσεις (Ἐξ. 20:13) οὔτε θά πορνεύσεις, γιά νά μή γίνεις, ἀντί μέλος τοῦ Χριστοῦ, μέλος τῆς πόρνης καί ἀποκοπεῖς ἀπό τό θεϊκό σῶμα καί ξεπέσεις ἀπό τή θεϊκή κληρονομιά καί ριχτεῖς στή γέεννα. Γιατί ἄν, σύμφωνα μέ τόν μωσαϊκό νόμο ἔπρεπε νά καίγεται ἡ κόρη τοῦ ἱερέα, πού θά πιανόταν νά πορνεύει, ἐπειδή ἐξευτέλισε τόν πατέρα της, πολύ περισσότερο δέν πρέπει νά καίγεται στήν αἰώνια κόλαση ἐκεῖνος πού κόλλησε τέτοιο μόλυσμα στό σῶμα τοῦ Χριστοῦ;

Ὄχι μόνο νά μήν πορνεύσεις, μά καί τήν παρθενία, ἄν μπορεῖς, ν' ἀσκήσεις, γιά ν' ἀνήκεις ὁλοκληρωτικά στό Θεό καί νά προσκολληθεῖς σ' Αὐτόν μέ τέλεια ἀγάπη, παραμένοντας κοντά Του σ' ὅλη σου τή ζωή καί φροντίζοντας πάντοτε χωρίς περισπασμούς ὅ,τι ἀφορᾶ τόν Κύριο, ἀπολαμβάνοντας ἀπό τώρα τή μέλλουσα ζωή καί ζώντας σάν ἄγγελος Θεοῦ πάνω στή γῆ. Γιατί ἡ παρθενία εἶναι γνώρισμα τῶν ἀγγέλων καί μ' αὐτούς γίνεται ὅμοιος, ὅσο εἶναι δυνατόν, ὅποιος ἀσκεῖ τήν παρθενία, μολονότι ἔχει σῶμα· ἤ μᾶλλον, πρίν ἀπ' αὐτούς, γίνεται ὅμοιος μέ τόν Πατέρα, πού γέννησε προαιώνια τόν Υἱό μέ τρόπο παρθενικό, καί μέ τόν παρθένο Υἱό, πού γεννήθηκε προαιώνια ἀπό Πατέρα παρθένο καί σαρκώθηκε στούς ἔσχατους καιρούς ἀπό Μητέρα παρθένα, καί μέ τό Ἅγιο Πνεῦμα, πού προβάλλεται μέ τρόπο ἀνέκφραστο μόνο ἀπό τόν Πατέρα, ὄχι μέ γέννηση, ἀλλά μέ ἐκπόρευση. Μ' Αὐτόν τό Θεό ἐξομοιώνεται καί ἑνώνεται, συνάπτοντας μαζί Του ἄφθαρτο γάμο, ἐκεῖνος πού διάλεξε τήν ἀληθινή παρθενία, πού παρθενεύει στήν ψυχή καί στό σῶμα, πού ὀμορφαίνει ὅλες τίς αἰσθήσεις καί τό λόγο καί τή διάνοια μέ τά κάλλη τῆς παρθενίας.

Ἄν, πάλι, δέν προτιμᾶς τήν παρθενία οὔτε τήν ὑποσχέθηκες στό Θεό, σοῦ ἐπιτρέπεται νά πάρεις μέ γάμο μιά γυναίκα, σύμφωνα μέ τούς νόμους τοῦ Κυρίου. Μόνο μ' αὐτήν νά συγκατοικεῖς, μόνο αὐτήν νά ἔχεις δική σου, μέ στόχο τόν ἁγιασμό. Μ' ὅλη σου τή δύναμη νά μένεις μακριά ἀπό ἄλλες γυναῖκες. Καί θά μπορέσεις νά φυλαχτεῖς ἀπ' αὐτές, ἄν ἀποφεύγεις τίς ἄκαιρες συνομιλίες μαζί τους, ἄν γυρίζεις τά μάτια καί τοῦ σώματος καί τῆς ψυχῆς σου μακριά τους, ὅσο εἶναι δυνατόν, ἄν δέν εὐχαριστιέσαι στά πορνικά λόγια καί ἀκούσματα καί ἄν συνηθίσεις νά μή βλέπεις μέ περιέργεια τήν ὀμορφιά τῶν προσώπων. Γιατί ὅποιος κοιτάξει γυναίκα μέ πονηρή ἐπιθυμία, ἔχει κιόλας διαπράξει μέσα του μοιχεία μαζί της, καί γι' αὐτό εἶναι ἀκάθαρτος ἐνώπιον τοῦ Χριστοῦ, πού βλέπει μέσα

στήν καρδιά. Ἐπιπλέον, ἀπ᾿ αὐτό τό πονηρό κοίταγμα, καταντάει, ὁ δύστυχος, καί στή διάπραξη μέ τό σῶμα τῆς αἰσχρῆς ἁμαρτίας. Ἀλλά γιατί μιλάω μόνο γιά πορνεῖες καί μοιχεῖες καί ὅλα τά μολύσματα πού συνδέονται μέ τή φυσική λειτουργία, ἀφοῦ καί στίς παρά φύση ἀσέλγειες σέρνεται ἀκόλαστα ὁ ἄνθρωπος, ὅταν περίεργα παρατηρεῖ τά κάλλη τῶν σωμάτων;

Ἄν, λοιπόν, ἐσύ κόψεις ἀπ᾿ τόν ἑαυτό σου τίς πικρές ρίζες, δέν θά μαζέψεις θανατηφόρους καρπούς, ἀλλά θά καρπωθεῖς τήν ἁγνεία καί τή συνακόλουθή της ἁγιότητα, χωρίς τήν ὁποία κανείς δέν θ᾿ ἀντικρύσει τόν Κύριο.

7 **Οὐ φονεύσεις.**

Δέν θά διαπράξεις φόνο (Ἐξ. 20:15), γιά νά μήν πάψεις νά εἶσαι παιδί Ἐκείνου, πού καί τούς νεκρούς ζωοποιεῖ, καί γιά νά μή γίνεις μέ τά ἔργα σου παιδί ἐκείνου, πού ἦταν ἐξαρχῆς ἀνθρωποκτόνος. Καί ἐπειδή ὁ φόνος προέρχεται ἀπό χτύπημα, τό χτύπημα ἀπό βρισιά, ἡ βρισιά ἀπό ὀργή καί ἡ ὀργή ἀπό ζημιά ἤ χτύπημα ἤ βρισιά ἄλλου, γι᾿ αὐτό εἶπε ὁ Χριστός: «Ἄν κάποιος σοῦ πάρει τό πανωφόρι, μήν τόν ἐμποδίσεις νά σοῦ πάρει καί τό πουκάμισο» (Λουκ. 6:29). Ἄν κάποιος σέ χτυπήσει, μήν τόν χτυπήσεις κι ἐσύ. Ἄν κάποιος σέ βρίσει, μήν τόν βρίσεις κι ἐσύ. Ἔτσι θά λυτρώσεις ἀπό τό ἁμάρτημα τοῦ φόνου τόσο τόν ἑαυτό σου ὅσο κι ἐκεῖνον πού σοῦ κάνει κακό. Ἐσύ, ἐπιπλέον, θά λάβεις καί τή συγχώρηση τῶν ἁμαρτημάτων σου ἀπό τό Θεό. Γιατί λέει: «Συγχωρῆστε, καί θά συγχωρηθεῖτε» (πρβλ. Ματθ. 6:14). Ἐκεῖνος, ὅμως, πού λέει καί κάνει τό κακό, θά καταδικαστεῖ στήν αἰώνια κόλαση. Γιατί ὁ Χριστός εἶπε: «Ὅποιος πεῖ τόν ἀδελφό του "ἠλίθιε", εἶναι ἔνοχος γιά τή φωτιά τῆς κολάσεως» (Ματθ. 5:22).

Ἄν, λοιπόν, μπορέσεις ν᾿ ἀποσπάσεις μαζί μέ τίς ρίζες του τό κακό, ἐξασφαλίζοντας στήν ψυχή σου τή

μακαριότητα τῆς πραότητος, δόξασε τό Χριστό, τό διδάσκαλο καί συνεργό μας στήν κατόρθωση τῶν ἀρετῶν. Χωρίς Αὐτόν, ὅπως ἔχεις μάθει, δέν μποροῦμε νά κάνουμε κανένα καλό. Ἄν, πάλι, δέν μπορέσεις νά παραμείνεις ἤρεμος καί νά μήν ὀργιστεῖς, νά τά βάζεις μέ τόν ἑαυτό σου, πού ὀργίζεται, καί νά ζητᾶς συγχώρηση τόσο ἀπό τό Θεό ὅσο καί ἀπό τόν ἄνθρωπο πού ἄκουσε ἤ ἔπαθε κακό ἀπό σένα. Γιατί ὅποιος μετανοεῖ στήν ἀρχή τῆς ἁμαρτίας, δέν φτάνει στό τέλος της· καί ὅποιος δέν πονάει γιά τά μικρά ἁμαρτήματά του, θά πέσει, μετά τά μικρά, καί στά μεγάλα.

8 **Οὐ κλέψεις.**

Δέν θά κλέψεις (Ἐξ. 20:14), γιά νά μή σοῦ ἀνταποδώσει πολλαπλάσια τήν τιμωρία ὁ Θεός, πού γνωρίζει τίς κρυφές πράξεις. Καλύτερα, λοιπόν, νά δίνεις κρυφά καί ἀπό τά ὑπάρχοντά σου σ' ἐκείνους πού ἔχουν ἀνάγκη, γιά νά λάβεις ἀπό τό Θεό, πού βλέπει καθετί κρυφό, ἑκατό φορές περισσότερα καί ζωή αἰώνια στόν μελλοντικό κόσμο.

9 **Οὐ ψευδομαρτυρήσεις κατὰ τοῦ πλησίον σου...**

Δέν θά συκοφαντήσεις (πρβλ. Ἐξ. 20:16), γιά νά μή μοιάσεις στό διάβολο, πού συκοφάντησε τό Θεό στήν Εὔα, καί γίνεις καταραμένος, ὅπως ἐκεῖνος. Καλύτερα, λοιπόν, νά σκεπάσεις κιόλας τό ἁμάρτημα τοῦ πλησίον – ἐκτός κι ἄν αὐτό βλάψει πολλούς ἄλλους –, γιά νά μή μοιάσεις στόν Χάμ, ἀλλά στόν Σήμ καί τόν Ἰάφεθ, κι ἔτσι νά πετύχεις τήν εὐλογία*.

* Ὁ Σήμ, ὁ Χάμ καί ὁ Ἰάφεθ ἦταν οἱ τρεῖς γιοί τοῦ Νῶε. Κάποτε ὁ Νῶε ἤπιε πολύ κρασί, μέθυσε καί ξεγυμνώθηκε. Ὁ γιός του Χάμ, βλέποντας τή γύμνια τοῦ πατέρα, τό ἀνήγγειλε κοροϊδευτικά στούς δύο ἀδελφούς του. Ἐκεῖνοι ὄχι μόνο δέν γέλασαν σέ βάρος τοῦ Νῶε, ἀλλά πῆραν ἀμέσως ἕνα μανδύα καί, βαδίζοντας πρός τά πίσω, γιά νά μή δοῦν τή γύμνια του, τόν σκέπασαν μέ σεβασμό. Ὅταν συνῆλθε ὁ Νῶε καί ἔμαθε τί εἶχε γίνει, καταράστηκε τόν Χάμ, ἐνῶ εὐλόγησε τόν Σήμ καί τόν Ἰάφεθ (Γεν. 9:18-27).

10 **Οὐκ ἐπιθυμήσεις... ὅσα τῷ πλησίον σου ἐστί.**

Δέν θά ἐπιθυμήσεις κάτι τοῦ πλησίον σου, οὔτε κτῆμα οὔτε χρήματα οὔτε δόξα οὔτε τίποτ᾽ ἄλλο ἀπ᾽ ὅσα ἀνήκουν σ᾽ αὐτόν (πρβλ. Ἐξ. 20:17). Γιατί ἡ ἐπιθυμία, ὅταν συλληφθεῖ στήν ψυχή, γεννάει τήν ἁμαρτία· καί ἡ ἁμαρτία, ὅταν ὁλοκληρωθεῖ, γεννάει τό θάνατο.

Ἄν ἐσύ δέν ἐπιθυμεῖς τά ξένα, θά μείνεις μακριά ἀπό τήν πλεονεξία καί τήν ἁρπαγή τῶν ξένων. Καλύτερα εἶναι, λοιπόν, νά δώσεις καί ἀπό τά δικά σου σ᾽ ἐκεῖνον πού σοῦ ζητάει καί νά ἐλεήσεις, ὅσο μπορεῖς, ἐκεῖνον πού ἔχει ἀνάγκη. Ἄν κάποιος θέλει νά τοῦ δανείσεις κάτι, μήν τοῦ τό ἀρνηθεῖς. Ἄν βρεῖς κάτι πού ἔχει χαθεῖ, νά τό παραδώσεις στόν ἰδιοκτήτη του, ἀκόμα κι ἄν εἶναι ἐχθρός σου. Ἔτσι, καί θά συμφιλιωθεῖς μαζί του καί θά νικήσεις τό κακό μέ τό ἀγαθό, ὅπως σέ προστάζει ὁ Χριστός.

Ἄν τηρεῖς τά παραπάνω μ᾽ ὅλη σου τή δύναμη καί μ᾽ αὐτά ζεῖς, θά ἀποθηκεύσεις στήν ψυχή σου τό θησαυρό τῆς εὐσέβειας, θά εὐαρεστήσεις τό Θεό, θά εὐεργετηθεῖς ἀπ᾽ Αὐτόν καί τούς ἀνθρώπους Του καί θά γίνεις κληρονόμος τῶν αἰώνιων ἀγαθῶν, πού εἴθε νά τ᾽ ἀποκτήσουμε ὅλοι, μέ τή χάρη καί τή φιλανθρωπία τοῦ Κυρίου καί Θεοῦ καί Σωτήρα μας Ἰησοῦ Χριστοῦ. Σ᾽ Αὐτόν πρέπει κάθε δόξα, τιμή καί προσκύνηση, μαζί μέ τόν ἄναρχο Πατέρα Του καί τό πανάγιο καί ἀγαθό καί ζωοποιό Πνεῦμα, τώρα καί πάντοτε καί στούς ἀτέλειωτους αἰῶνες. Ἀμήν.

